

4. Олейник Б. О Григоре Тютюннике и его книге // Тютюнник Г. Отчие пороги. Повесть и рассказы / Б. Олейник. – М. : Литературная Россия. – 1975. – С. 269.
5. Тютюнник Г. М. Облога : вибрані твори / Передм., упорядкув. та приміт. В. Дончика / Г. М. Тютюнник. – К. : Унів. вид-во «Пульсари», 2004. – 584 с.

Інна Орленко

Науковий керівник: к. і. н, проф. Кривошея І. І.

МОЛДАВСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ В XVI – ПЕРШІЙ ПОЛ. XVII СТ.

Протягом останнього двадцятиліття українські, польські й молдавські вчені (О. Апанович [1], Ю. Баскін, П. Советов [2], Н. Божко, Д. Цубов, В. Яремчук [3], Л. Гвоздик [4], С. Лепявко [5], О. Сидоренко [6] та ін.) продовжують успішно займатися дослідженням молдавсько-українських зв'язків шляхом широкого залучення праць радянських учених, нового фактичного матеріалу й засвоєння досягнень світової історіографії. Актуальність такого наукового інтересу обумовлена тим, що на сьогодні Молдова залишається важливим стратегічним партнером України в Центральній-Східній Європі, особливо в контексті євроінтеграційних устремлінь обох країн, економічної/торгівельної співпраці, координації зусиль на міжнародній арені й т.д.

Сучасна Молдова є географічним й історичним сусідом України. Зрозуміло, що взаємини двох народів на різних відтинках історії переживали як періоди мирного співіснування, дружби й взаємодопомоги, так і конфронтації й військової агресії.

У зв'язку з цим в історичній ретроспективі окремі аспекти двосторонніх взаємин усе ще потребують уваги дослідників, особливо що стосується походів перших українських гетьманів та зовнішньополітичного курсу Б. Хмельницького, спрямованого на утвердження своєї влади в регіоні.

Традиційно вважається, що походи в Молдавію козаки здійснювали лише на початку Визвольної війни українського народу (1648–1657 рр.), хоча вже з кінця XV ст. козаки нападали на сусідню державу. Територія Молдавії була завжди в центрі уваги зовнішньої політики запорожців, адже вона займала вигідне географічне розташування – вихід до Чорного моря по Дунаю, близькість до Кримського ханства, а також сусідство з землями запорожців, що давало можливість січовикам швидко організувати походи проти кримських татар й Османської імперії. Запорожці користувалися тим, що в Молдавії місцеві господарі боролися за владу, і самі ставали господарями, а Молдавія перетворювалася у їхнього васала.

Так, перші спроби налагодження українсько-молдавських зв'язків

припадають ще на XV століття, але це були в основному короткотривалі поодинокі напади з метою захоплення здобичі. Усталені відносини виникають уже в XVI столітті, коли запорожці стають такою силою, яка може протистояти нападам татар і турків, а також січові ватажки починають претендувати на молдавський престол.

Із 1570-х рр. агресивна й активна діяльність козацтва зумовлювала серйозні проблеми для блискучої Порти, Варшави й Бахчисараю, адже Запорозька Січ перетворилася на визначальний чинник у дипломатичних відносинах Речі Посполитої з Туреччиною, Кримським ханством і Молдавією; зростання значення козацтва на міжнародній арені особливо засвідчили походи в Молдавію.

Українсько-молдавські зв'язки мали велике значення для європейських країн. У результаті загрози османської навали Австрійська імперія почала створювати антитурецьку коаліцію. Вона навіть направила послів до запорожців, щоб залучити їх у коаліцію, і не випадково: у результаті походів у Молдавію запорожці здобувають славу вправних і відважних воїнів, військової сили, здатної впливати на геополітику в Причорномор'ї. Походи запорожців посприяли тому, що на бік антитурецької коаліції перейшли сателіти Османської імперії: Молдавія, Семиграддя й Валахія. Походи запорожців змусили османів відмовитись від завоювання Молдавії й згуртували європейські країни проти османської загрози та створити проти неї союз.

Молдавія посідала важливе місце й у міжнародній політиці Богдана Хмельницького. Вона мала відігравати роль як військового, так й економічного партнера козаків. Що стосується військової взаємодії, то гетьман прагнув підписати військовий союз із Молдавією у війні проти Польщі. Із точки зору економіки Молдавія була вигідним партнером українських земель, адже була транзитною територією на шляху до Османської імперії, а тому для Чигирини було вкрай важливим тримати ці землі під своїм контролем.

Тут відразу постає питання щодо ставлення гетьмана до справ торгівлі й до міст як головних чинників торговельних справ. У XVI–XVII ст. усе ще існували внутрішні митні застави. На українських землях міська та козацька митна адміністрація вимагали від чужоземних купців сплачувати грошовий податок за перевезення товарів, прогін худоби, за користування шляхами, мостами тощо. Щодо цього гетьман видав універсал, котрий був дуже вигідний купецтву: воно сплачувало один раз належну суму до Військового скарбу й було звільнене від усіх місцевих митних інстанцій, а ці надходження поповнювали бюджет гетьманської України.

Уже на початку своєї діяльності Б. Хмельницький значну увагу приділяв розвитку торгівлі й захисту міщан від грабунків, насамперед – татарських (варто нагадати, що союзником українців у боротьбі проти поляків були кримські татари, які «славилися» нещадним нищенням міст і відбиранням майна міщан і селян). Саме тому Б. Хмельницький часто вів

тривалі переговори й переконував міщан, що в їхніх інтересах заплатити викуп, а не чинити супротив, що призведе до руйнування міст і до сваволі татар.

Хмельницький мав особливий інтерес до Львова, тому що місто займало важливе місце в торгівлі з Молдавією. Коли восени 1655 р. гетьман знову почав облогу Львова, він чотирнадцять разів протягом одного місяця (із 23 вересня по 22 жовтня) звертався до членів магістрату щодо перемовин і капітуляції, аби не допустити зруйнування міста, особливо якщо зважити, що Львів у ті часи був найбільшим містом та торговельним центром українських етнічних земель, а його добробут насамперед зростав від успішної торгівлі, був пов'язаний із молдавським та турецьким ринками.

Як обізнаний політик, перед яким стояли важливі фінансові завдання, Б. Хмельницький бачив їх розв'язання в підпорядкуванні собі як Львова, так і Молдавії. Однак це йому не вдалося через низку поразок у період Національно-визвольної війни та й небажання самих молдован підкорятися Гетьманщині.

Отже, можна виділити такі етапи українко-молдавських військових і військово-політичних взаємин:

1) початок XVI століття (20-ті роки): відзначився незначними нападами козаків на молдавські землі з метою захоплення здобичі;

2) 70-ті роки XVI століття – претензії козацьких ватажків на молдавський престол;

3) 90-ті роки XVI століття – допомога Запорозької Січі молдованам у боротьбі проти османського панування;

4) початок XVII століття – боротьба за об'єднання Молдавії;

5) 50-ті роки XVII століття – залучення Молдавії на сторону запорожців у війні проти поляків.

Отже, молдавсько-українські взаємини нараховують кілька століть. Із виникненням козацтва й Запорозької Січі молдавські території зазнавали агресії зі сторони українців, адже могли слугувати плацдармом для розгортання загальноєвропейської боротьби проти Османської імперії й Кримського ханства як серйозно загрози християнському світу, а також займали вигідне географічне розташування для налагодження міжнародної торгівлі – козаки на різних етапах прагнули контролювати торговельні шляхи зі Сходу на Захід. Не менш важливим є й бажання, наприклад, Б. Хмельницького заручитися підтримкою Молдавії в боротьбі з Річчю Посполитою. І хоча гетьману в кінцевому результаті це не вдалося, однак фундамент взаємин був закладений, і в подальшому українсько-молдавські відносини тільки набирали ваги й актуальності в контексті регіональної і європейської політики, аж до сьогодні.

Список використаних джерел:

1. Апанович О. М. Гетьмани України і кошові отамани Запорозької Січі. – К. : Либідь, 1993. – 288 с.

2. Баскин Ю. Я., Советов П. В. Вопросы международного права в договорах Молдавии XIV–XVIII вв. // Советский ежегодник международного права. – М: Наука, 1989. – С. 189–210.
3. Божко Н. М., Цубов Д. В., Яремчук В. Д. До питання про історію походу Б. Хмельницького та облога Львова (1648) // Українська козацька держава: Витоки та шляхи історичного розвитку (Матеріали республіканських історичних читань). – К.: Наукова думка, 1991. – С. 41–48.
4. Гвоздик Л. Д. Молдавсько-українські економічні зв'язки середини XVII століття: Автореф. дис... канд. іст. наук.: 07.00.02 / Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України. – К, 1996. – 25 с.
5. Лепявко С. А. Великий кордон Європи як фактор становлення українського козацтва (XVI ст.). – Запоріжжя: ТанDEM, 2001. – 470 с.
6. Сидоренко О. Ф. Українські землі у міжнародній торгівлі (IX–середина XVII ст.). – К. : Наукова думка, 1992. – 256 с.

Катерина Островська

Науковий керівник: викл. Веремієнко В. О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

На сучасному етапі розвитку суспільства інформаційні технології стали невід'ємною частиною життя людини. Як зазначає генеральний директор компанії «Майкрософт Україна» В. Лановенко, «у сучасному суспільстві інформаційні технології перестали бути окремою обмеженою сферою економіки і бізнесу. Вони виступають об'єднуючою основою для побудови світового інформаційного співтовариства, активно впливають на визначення вектора світового прогресу».

У цих умовах кардинальних змін вимагає й система шкільної освіти. Сьогодні не можна вважати викладання дисциплін якісним, якщо вчитель не використовує у своїй роботі з учнями комп'ютерні технології та Інтернет.

Якщо говорити про початкову школу, впровадження інформаційно-комп'ютерних технологій (ІКТ) у навчально-виховний процес є доцільним і перспективним. Розглянемо, що дає впровадження ІКТ для учнів початкової школи.

Дитина приходить до школи у 6–7 років. Вона має необхідний для навчання рівень психічного розвитку, що характеризується розвиненою пам'яттю, гостротою і свіжістю сприйняття, допитливістю, яскравістю уяви, умінням керувати увагою тощо. Це об'єктивний бік психологічної готовності. А як щодо суб'єктивної психологічної готовності – бажання і прагнення вчитись школі? З приходом дитини до школи різко змінюється